

Nr 191.

Av herr **Rydholtz m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 18, med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m.

Det förslag till lag om äktenskaps ingående m. m. som nu föreligger i Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 18, har varit med största intresse motsett och har i det hela med tillfredsställelse mottagits. Vägande skäl torde föreligga att åt förslaget önska framgång, men detta utesluter icke, att förslaget visar sig vara i behov av förbättring i ett eller annat hänseende. De yrkanden på vissa förändringar, som denna motion innehåller, äro förestavade av denna tankegång.

En högst väsentlig och genomgripande nyhet i det föreliggande förslaget är den förändrade innebörd begreppet trolovning fått genom bestämmelserna i det första kapitlet. Av den definition på begreppet trolovning, som där är given, följer, att ingen trolovning, under vilka former den än ingåtts eller offentliggjorts, är till äktenskap bindande eller utgör hinder mot ingående av äktenskap med annan person. Då trolovning kan brytas icke blott efter överenskommelse av båda kontrahenterna utan när som helst av endera, och avkunnad lysning icke giver åt trolovningen någon särskilt bindande kraft, så följer därav, att ingenting i lagen hindrar, att en person kan uttaga lysning omedelbart efter vartannat med olika kvinnor och sedan gifta sig med endera eller ingendera. Det är icke ens uteslutet, att dubbellysning kan äga rum på en och samma lysningsort, så att den församling, inför vilken lysning avkunnas, underättas samtidigt eller så gott som samtidigt därom, ett en och samma person ämnar ingå äktenskap med flera olika personer av motsatta könet. Det stötande i dylik dubbellysning förhöjes därigenom att lysningsavkunnelsen äger rum i gudstjänstlokal samt i samband med gudstjänst. Man kan invända, att sådant oskick dock icke i verkligheten kommer att inträffa. Detta är emellertid icke så säkert, ty erfarenheten giver tillräckligt

vid handen, att i dessa frågor det mest otroliga är möjligt. I varje fall är det icke tillbörligt att lagens avfattning medgiver liknande oskick. Detta kan förekommas därigenom, att i 3 kap. av lag om äktenskaps ingående och upplösning en viss tid bestämmes, före vars utlöpande en ny lysning med annan person icke får utfärdas utom möjligen för det fall, att den ene kontrahenten avlidit. Denna tid torde lämpligen kunna sättas lika med den tid, efter vars utlöpande enligt 4 kap. 6 § lysning förlorar sin giltighet. I 2 § 1 mom. bör då även införas en bestämmelse, genom vilken förbjudes utfärdande av nytt äktenskapsbetyg under samma tid, såvida icke genom äktenskapsbetygets återlämnande eller annorledes styrkes, att lysning icke uttagits, eller ock kvinnan avlidit efter lysningens uttagande. Uppenbart är, att en sådan bestämmelse icke skulle återinföra den nu gällande ordningen, enligt vilken uttagande av lysning medför bundenhet till äktenskap, utan den ifrågavarande bestämmelsen är enbart en ordningsstadga, som åsyftar att förekomma missbruk vid lysningsförfarandet.

I 3 § och 7 § gives den bestämmelsen, att såväl i lysningen som vid utfärdande av kungörelse om utfärdat äktenskapsbetyg båda kontrahenternas yrke skall angivas. Om det är meningen, att denna föreskrift i varje fall skall följas även för kvinnan, så att därförutan lysningen icke är laglig, så kommer detta att medföra stora svårigheter för prästerskapet. Ganska många kvinnor, som begära lysning, ha aldrig haft något egentligt yrke, eller, om de haft ett sådant, hava de mot tiden för äktenskaps tillståndande lämnat det. Det synes också knappast ha någon betydelse, att kvinnans yrke i lysningsavkunnelsen angives. I lysningsboken bör givetvis yrke angivas i alla de fall, då något yrke finnes att angiva.

Såsom rubrik över 4 kap. står: »om vigsel». Och 1 § lyder så: »Äktenskap ingås med kyrklig eller borgerlig vigsel». Att kalla den akt, genom vilken äktenskap inför borgerlig myndighet ingås, »vigsel», är en nyhet, som väckt stor uppmärksamhet i landet. En sådan användning av ordet »vigsel» torde för språkbruket på de flesta orter i vårt land vara främmande. Det är icke heller språkligt och historiskt riktigt att så använda detta ord. Ordet »vigsel» betyder uteslutande den *religiösa* akt, varigenom ett äktenskap ingås. Det är alltid en betänklig sak att uppmuntra ett erkänt oriktigt språkbruk.

För övrigt har lagberedningen icke konsekvent genomfört den i detta kapitel införda terminologien. I förslaget till lag om vissa internationella rättsförhållanden etc. (se sid. 40) användes i stället termen »giftermål». Där talas om, att giftermål sker, att ämbetsman förrättat giftermål, ja, även om giftermål, som präst i svenska kyrkan förrättat. Och detta är

ett fullkomligt riktigt språkbruk. Giftermål är aldrig synonymt med äktenskap utan som synonym till äktenskap begagnas ordet »gifte». Man kan exempelvis icke säga »barn i hustruns första giftermål» men väl »barn i hennes första gifte».

Det riktiga är därför, att ingäendet av äktenskap kallas »giftermål», inför vilken myndighet det än sker, och att då det är påkallat att på ett särskilt sätt beteckna, att äktenskapet ingåtts med kyrkliga ceremonier, endast detta sätt för giftermål får namnet »vigsel» enligt det månghundraåriga språkbruket. Rubriken till det fjärde kapitlet bör därför ändras till »Om äktenskaps ingående». Och 1 § kan få denna lydelse: »Äktenskap ingås genom kyrkligt eller borgerligt giftermål.» Denna förändring föranleder sedan ändring av terminologien på andra ställen, vilken av utskottet lätteligen kan åvägabringas.

Enligt nu gällande lag är det den präst, som utfärdar lysningen, som ock har att utföra hindersransakan. Såsom en följd därav har det mellan prästerna städse gällt som en självklar sak, att, då för den anmodade vigsselförrättaren företes lysningsattest, innehållande att intet hinder möter mot äktenskapets fullbordande, vigsselförrättaren icke har någon skyldighet att undersöka, om äktenskapshinder förefinnas. Efter tillkomsten av lagstiftningen angående äktenskaps avslutande inför borgerlig myndighet, hava somligstädes de borgerliga giftermålsförrättarna icke nöjt sig med en lysningsattest av ovannämnt innehåll utan, under förmenande att giftermålsförrättaren vore ansvarig för frånvaron av äktenskapshinder, avfordrat pastor i lysningsorten alla de bevis, varpå han grundat sitt intyg, att hinder ej möter. Som pastor för sin egen säkerhet måste i arkivet förvara dessa bevis, har man måst taga avskrifter av samtliga handlingar och översända dessa, vilket innebure ett ganska drygt och onödigt arbete. Den gamla bestämmelsen, att den präst, som utfärdar lysningen, även skall förrätta hindersransakan, har i förslaget bibehållits, men det är icke tydligare än i den gamla lagen sagt, att giftermålsförrättaren är befriad från att göra hindersransakan. Önskligt skulle därför vara, att det uttryckligen stadgades, att, sedan lysningsbevis för giftermålsförrättaren företetts, han, därest intet hinder eljest är honom veterligt, icke är skyldig ingå i vidare undersökning utan är oförhindrad att förrätta giftermålet. Detta torde lämpligen kunna stadgas genom ett tillägg till första stycket av 6 §.

I andra punkten av 6 § har giltighetstiden för lysning fastställts till 3 månader. Den tankegång som uppbär detta förslag är nog i och för sig riktig, men det kan sättas i fråga, om icke 3 månader är en väl kort tid. Ett undantag har gjorts för lappbefolkningen. Men det är icke blott

för lapparna som det under vissa omständigheter kan möta oöverbärliga svårigheter att inom 3 månader efter sista lysningsdagen ingå äktenskap. Detsamma kan ofta vara förhållandet med vissa skogsarbetare i de nordliga trakterna, med fiskarbefolkningen och särskilt med sjömän i den transoceanska sjöfarten, vilka ofta nödgas vara borta avsevärt längre tid än tre månader. Ävenså visar erfarenheten att liknande hinder i vilken församling som helst ofta uppstå på grund av inträffande arbetslöshet, sjukdom, tillfällig bortovaro av olika anledning såsom mobilisering m. m. Att kräva äktenskapets ingående inom en tid av tre månader efter sista lysningsdagen komme alltså att i mångt fall bereda allmänheten olägenheter av påtaglig art, förutom att det säkerligen icke sällan skulle förekomma, att man, sedan 3 månader förflutit utan att äktenskapets ingående kunnat äga rum, underlåte att ånyo uttaga lysning på grund av det uppseende som upprepad lysning tvivelsutan framkallar. Tiden inom vilken äktenskap skall ingås, sedan lysning ägt rum, torde därför böra bestämmas till 6 månader.

Förslaget till lag om ansvar för vigselförrättare i vissa fall avser att utsträcka den ansvarighet, som nu är stadgad för präst i främmande trossamfund till att gälla särskilt förordnad giftermålsförrättare. Straffet för förbrytelse av här avsedd art är satt till fängelse i högst sex månader eller böter högst 1,000 kronor. Men den drakoniska lagen för präst, som begår samma förbrytelse, vilken är stadgad i 25 kap. 4 § strafflagen, att han skall avsättas och i vissa fall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, står kvar. Detta är ett missförhållande och kan uppenbarligen icke rubriceras som likhet inför lagen. Rättelse härutinnan torde böra ske genom viss ändring i 25 kap. 4 § strafflagen, varigenom präst i svenska kyrkan likställs med dem, vilka straffbestämmelserna i förslaget till lag om ansvar för vissa giftermålsförrättare afse.

På grund av vad sålunda anförts föreslå vi riksdagen att med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 18 besluta:

a) att i 3 kap. 3 och 7 §§ av lagen om äktenskaps ingående och upplösning orden »namn jämte yrke och hemvist» utbytas mot *namn och hemvist samt, där så ske kan, yrke*;

b) att till 3 kap. 3 § av samma lag tillägges en ny punkt av detta innehåll: *Här lysning så utfärdats, må ny lysning till äktenskap med annan person ej utfärdas förrän sex månader efter sista lysningsdagen, såvida ej det fall föreligger, att en av kontrahenterna avlidit*;

c) att till 3 kap. 7 § av samma lag tillfogas en ny punkt av detta innehåll: *Har äktenskapsbetyg så utfärdats, må nytt äktenskapsbetyg ej utfärdas förrän sex månader efter sista lysningsdagen därest icke genom betygets återlämnande eller på annat sätt styrkts, att betyget ej använts för lysnings uttagande, eller ock kvinnan avlidit;*

d) att rubriken till 4 kap. av samma lag får lydelsen: *Om äktenskaps ingående, att 1 § av detta kap. får följande lydelse: Äktenskap ingås genom kyrkligt eller borgerligt giftermål, samt att åt första raden av 2 § gives lydelsen: Kyrkligt giftermål genom vigsel må äga rum; varefter den så bestämda terminologien genomföres;*

e) att mellan första och andra punkten i 4 kap. 6 § av samma lag, införes en ny punkt av detta innehåll: *Har lysningsbevis för giftermålsförrättaren företetts, och är intet hinder eljest honom veterligt, har han icke att ingå i någon vidare undersökning, utan är oförhindrad att giftermålet förrätta;*

f) att i andra stycket av 4 kap. 6 § av samma lag tre månader ändras till sex månader;

g) att i anledning av förslaget till lag om ansvar för giftermålsförrättare i vissa fall sådan ändring vidtages i 25 kap. 4 § av strafflagen, att präst i svenska kyrkan i egenskap av vigselförrättare blir med hänsyn till eventuell straffpåföljd likställd med de giftermålsförrättare i vissa fall, som i förenämnda lagförslag avses.

Stockholm den 19 februari 1915.

P. Rydholm.

G. F. Lundgren.

Harald Hallén.

